

מפתח ה"כ
החינוך לחיים בחברה

הישראלי
מרכז יצחק רבין

יום הזיכרון ה-30 לרצח יצחק רבין

שלושים שנה אחרי... מה נלמד?

ערכת פעילות לכיתות ד'-ו'

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكري ال-30 لاعتقال رئيس الحكومة
وزير الدفاع اسحاق رابين

הישראלי
מרכז יצחק רבין

הקדמה למורה

שלושים שנה מאז רצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין.

שלושים שנה זהו זמן רב, יותר מחיי כל תלמיד ותלמידה ועם זאת השאלות שמעורר האירוע הטראגי הזה נותרו חשובות, משמעותיות ורלוונטיות, בעיקר נוכח התקופה המורכבת שאנו מצויים בה:

- כיצד אנו מתמודדים עם חילוקי דעות?
- כיצד אפשר לשמור על שיח מכבד גם ברשתות חברתיות?
- כיצד נוכל לנהוג בכבוד ובסובלנות כלפי הזולת גם אם דעותינו שונות?
- מהי האחריות שלנו להמשך העתיד שלנו?

בעידן הדיגיטלי, המאפשר לנו לשאול שאלות ולקבל תשובות במהירות מהאינטרנט ומהבינה המלאכותית היוצרת, השאלה המרכזית נשארת: מהי האחריות האישית, החברתית והלאומית של כל אחד מאיתנו?

האחריות לקיים את עקרונות הדמוקרטיה, לשמור על כבוד הזולת ולבנות חברה טובה יותר, נמצאת בידיים שלנו.

צילום באדיבות יעקב סער, לשכת וועידתנוגות הממשלית

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكري ال-30 لاعتقال رئيس الحكومة
وزیر الدفاع اسحاق رابين

הכחידאון
מרכז יצחק רבין

מי היה יצחק רבין?

יצחק רבין היה אחד המנהיגים הבולטים בתולדות מדינת ישראל, והשפיע עמוקות על עיצובה ובניינה: הן כמצביא בשדה הקרב והן כמדינאי בזירה הבין-לאומית. דרכו הציבורית נפרשה על פני עשרות שנים: החל מלוחם צעיר בפלמ"ח, דרך שירותו כרמטכ"ל במלחמת ששת הימים, תפקידו כשגריר ישראל בושינגטון ועד כהונתו כראש ממשלה בשתי קדנציות שונות.

בכל תפקיד שמילא, ראה את עצמו יצחק רבין בראש ובראשונה כשליח של המדינה והחברה וכמי שנושא באחריות כלפי ביטחונה, עתידה וחוסנה. בעיניו, ביטחון לא היה רק עניין של כוח צבאי אלא גם של חברה מלוכדת, מאוחדת שיש בין חבריה אמון הדדי. הוא הדגיש לא פעם כי ללא שיח מכבד וללא שותפות אמיתית בין חלקי העם לא נוכל להתמודד עם האתגרים שמציבה המציאות.

יצחק רבין האמין כי עתידה של ישראל תלוי בידי אזרחיה ובתחושת הביטחון שלהם: "ביטחון אינו רק הטנק, המטוס וספינת הטיילים. ביטחון הוא גם ואולי קודם כל האדם – האזרח הישראלי. ביטחון הוא גם החינוך של האדם. הוא הבית שלו, הוא בית הספר, הוא הרחוב והשכונה שלו, הוא החברה שבתוכה צמח וביטחון הוא גם התקווה של האדם." (יצחק רבין, הישיבה הראשונה של הכנסת ה־13, 1992).

[סרט על חייו ומותו של יצחק רבין](#)

ניתוח הכרזה:

בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון השלושים ליצחק רבין, אנו רואים כף יד המחזיקה בטלפון נייד עם יישומון AI.CHAT. על המסך מופיעות השאלות:

- מי אחראי לקדם שיח מכבד?
- מהי סובלנות?
- מהי כיתה מלוכדת?
- כיצד מגלים אחריות חברתית?
- כיצד פותרים קונפליקטים בדרך מכבדת?

הכרזה מבטאת זיכרון היסטורי עם קריאה למעורבות חברתית עכשווית תוך שימוש בטכנולוגיה דיגיטלית, כדי לעורר דיון על לקיחת אחריות: ברקע מוצגת דמותו המטושטשת של יצחק רבין המרמזת על כך שהאירוע אומנם אירע לפני שנים רבות, אולם הטלפון הנייד המוצג בקדמת הכרזה מסמל את הרלוונטיות של האירוע גם לימינו. הנושאים הקשורים לרצח יצחק רבין ולמורשתו אינם שייכים רק לעבר אלא דורשים חשיבה, שאילת שאלות ודיון מתמשך ואף מציאת פתרונות באמצעות כלים מודרניים.

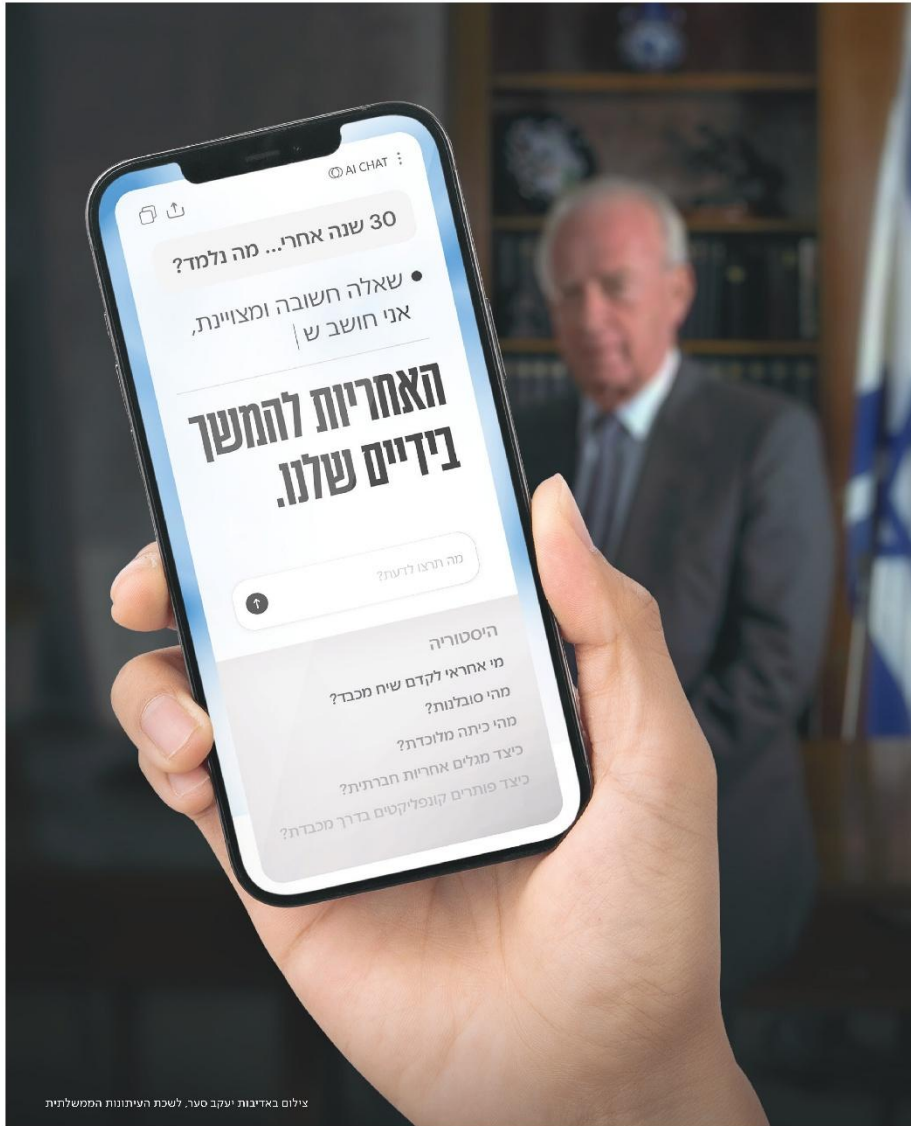
המסר המרכזי של הכרזה "האחריות להמשך בידיים שלנו" המופיע כתשובה של ה־AI, מעביר את האחריות לציבור, בפרט לדור הצעיר, להמשיך ולעסוק בנושאים הקשורים לרצח יצחק רבין ולפעול למען עתיד טוב יותר.

המשך – הקדמה למורה

ערכה זו כוללת כמה פעילויות:

1. יצחק רבין – חייו ופועלו
2. מדרש כרזה
3. הידיים שלנו – סמל לפעולה
4. מחולל השינוי הדיגיטלי
5. דילמות ברשת
6. מסכימים שלא מסכימים – בונים גשרים של כבוד
7. פועלים יחד למען המשך טוב יותר – סיכום ויישום להמשך

מומלץ לעבור עליה מבעוד מועד ולבחור את הפעילויות ההולמות ביותר את כיתתך: תואמות את אופי הכיתה, את רוח בית הספר ואת המשאבים העומדים לרשותך

צילום באדיבות יעקב סער, לשכת העיתונות הממשלתית

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكري ال-٣٠ لغتيال رئيس الحكومة
وزیر الدفاع اسحاق رابين

יצחק רבין, יליד ירושלים, חניך בית הספר החקלאי כדורי, חייל ומפקד בפלמ"ח ובצה"ל, רמטכ"ל בזמן הניצחון במלחמת ששת הימים, שגריר ישראל בארצות הברית, ראש הממשלה בזמן מבצע אנטבה, חותם הסכם השלום עם ירדן והסכם הביניים עם הפלסטינאים.
נרצח בידי מתנקש יהודי על רקע אידאולוגי ופוליטי.
הדי שלוש היריות שנורו אז, בכיכר, בליל שבת, י"ב בחשון תשנ"ו, 4.11.1995,
עדיין נשמעים בעוצמה רבה.

אנו מציינים היום את יום הזיכרון השלושים להירצחו של רה"מ ושר הביטחון יצחק רבין.

יצחק רבין – חייו ופועלו

המורה תקרין סרטון העוסק בחייו ובמותו של יצחק רבין (6:27 דקות).

- ☐ אילו מחשבות ורגשות הסרטון מעורר בכם?
- ☐ אילו אירועים היסטוריים מוזכרים בסרטון?
- ☐ אילו תפיסות ואיזה חזון הנחו, לדעתכם, את יצחק רבין בדרכו, ובתפקידים הרבים שמילא?
- ☐ אילו תכונות אפשר לייחס ליצחק רבין לאור מה שראיתם בסרטון?

הביטו בכרזה ודונו בשאלות שלהלן:

- מי מופיע בכרזה? מדוע הוא מופיע בה?
- אילו רכיבים (אובייקטים) מופיעים בכרזה? מה הם מייצגים וכיצד הם קשורים ליום הזיכרון לרצח יצחק רבין?
- מהו הטקסט המופיע על הכרזה? מה משמעות הכותרת? מה כתוב בטקסט המשני?
- מהם הצבעים השולטים בכרזה? אילו תחושות ורעיונות מעוררים הצבעים שבהם השתמש המעצב?
- כיצד מסודרים התמונות, הטקסט והצבע במרחב? האם יש רכיב אחד המושך את העין יותר מאחרים?
- מדוע לדעתכם הדמות המצויה מאחורי הטלפון מטושטשת? האם יש לכך משמעות?
- מהו המסר המרכזי שניסו להעביר באמצעות הכרזה?

צילום באדיבות יעקב סער, לשכת העיתונות הממשלתית

יום הזיכרון ה-30 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.95 | الذكري ال-٣٠ لغتيال رئيس الحكومة
وزير الدفاع اسحاق رابين

המדינת
ישראל

הידיים שלנו – סמל לפעולה

שלב א' – זיהוי יכולות

כתבו על דף:

- מה אתם יכולים לעשות עם הידיים שלכם?
- אילו פעולות הידיים שלכם יכולות לעשות למען הזולת?
- אילו דברים הידיים שלכם יכולות לתקן*?

שלב ב' – שיתוף במעגל: תלמידים ותלמידות יספרו בקצרה על אחת הפעולות שרשמו.

דיון – כיצד הרעיונות שלכם מתקשרים למשפט "האחריות להמשך בידיים שלנו"?

שלב ג' – הכיתה המלוכדת

קראו את הסיפור "כוחה של קבוצה"

*כדאי לענות על השאלות באופן מוחשי ומופשט, שכן הידיים שלנו יכולות לתקן אובייקט שהתקלקל אך יכולות גם "לתקן" תחושה, רגש, פעולה.

הידיים שלנו – סמל לפעולה

שלב ד' – דונו בכיתה:

- מדוע לדעתכם היה קל לשבור מקל אחד אך קשה מאוד לשבור את כל המקלות יחד?
- מה קורה כשכל אחד פועל לבד ומה קורה כאשר אנו משתפים פעולה?
- באילו מצבים בכיתה אתם מרגישים שילדי וילדות הכיתה מלוכדים ומאוגדים?
- כיצד נוודא שאף אחד בכיתה אינו נותר בודד?

שלב ה' – האחריות להמשך בידיים שלנו: תוצרים

- ציירו את כפות הידיים שלכם, כתבו בכל אצבע מעשה שתוכלו לעשות בכיתה כדי שהכיתה תהיה מלוכדת והאווירה בה תהיה נעימה ומכבדת.
- תלו בכיתה את התוצרים.

כוחה של קבוצה (מקור לא ידוע)

היה היה אב ולו עשרה בנים. שלח האב את הבנים ליער וביקש מכל אחד מהם לאסוף מקלות. כל בן שחזר, הביא עימו מקל. אמר להם האב: "בואו ואלמד אתכם משהו"; האב לקח מקל אחד, שבר אותו לשניים ואמר: "מקל אחד נשבר בקלות". לקח האב את תשעת המקלות שנותרו, עשה מהם ערמה אחת, ניסה לשבור אותם אך לא הצליח.

אמר האב: "ראו בנים יקרים, גם אתם כמו המקלות; אם תלכו לבד, יהיה קל לשבור אתכם, אבל אם תישארו יחד, שום דבר ואף אחד לא יוכל לשבור אתכם לעולם. זהו כוחה של קבוצה".

מחולל השינוי הדיגיטלי

שלב א' – במליאה: "זיהוי אתגרים במרחב הווירטואלי ובמרחבי בית הספר"

- התבוננו בסביבתכם וחפשו אתגרים חברתיים כגון שפה לא מכבדת בקבוצת הוואטסאפ; תחושה של חוסר כבוד בשיחות בכיתה; אשפה בבית הספר; חדר שירותים מלוכלך וכדומה.
- ערכו רשימה של אתגרים שהייתם רוצים לשפר בסביבתכם.

שלב ב' – בקבוצות של 4–5 משתתפים ומשתתפות: "התשובה בידיים שלנו"

- הציעו פתרונות לשניים או שלושה אתגרים שעלו.
- בחרו את אחד האתגרים ועצבו עבורו כרזה או מדבקה באמצעות כלים דיגיטליים המאושרים לשימוש על ידי משרד החינוך*. באמצעות התוצר העבירו מסר ובו הזמנה לשינוי ופעולה.
- הציגו במליאה את התוצר.
- פרסמו את התוצר שהכנתם בקבוצות הורים, בעיתון בית הספר, באתר בית הספר וכדומה.
- להבא, כאשר תיפגשו באתגר החברתי, השתמשו בתוצר שיצרתם כדי להעביר את המסר.

*ניתן להשתמש בוואטסאפ ליצירת המדבקה.

דילמות ברשת

שלב א' – נציג בפני התלמידים והתלמידות דילמות מחייהם ונדון בהן: פרטי האירוע, כיצד אנו מרגישים בעקבות האירוע? כיצד אפשר לפעול? מה תהיינה התוצאות של כל פעולה שנבחר בה?

תרחישים לדיון:

תרחיש א': "הודעה בקבוצה" – רועי רואה בקבוצת הוואטסאפ של הכיתה הודעה פוגענית על תלמיד אחר. מה עליו לעשות? (לדוגמה: להתעלם מההודעה בידיעה שהחבר ייפגע? לדווח למורה או למבוגר אחר? לפנות בפרטי לתלמיד שכתב את ההודעה?)

תרחיש ב': "הסרטון" – נוגה רואה סרטון מצחיק ברשת על תלמידה אחרת מהכיתה. החברות שלה "לוחצות" עליה לשתף את הסרטון. מה עליה לעשות? (לדוגמה: לשתף את הסרטון בידיעה שהחברה תיפגע? לדווח למורה או למבוגר אחר? לפנות בפרטי למי שהחל בהפצת הסרטון?)

שלב ב' – בעקבות הדיון, ערכו רשימת המלצות לפעולות למניעת פגיעה ברשתות (למשל: מבוגר אחראי בקבוצות הוואטסאפ, דיווח במקרה של פגיעה ועוד).

שלב ג' – לפניכם כמה הצעות לפעולה בעקבות רשימת ההמלצות שנכתבו:

- תלו את רשימת ההמלצות בכיתה ושתפו גם את ההורים
- תוכלו לכתוב אמנה חברתית להתנהגות מכבדת ברשת
- תוכלו לבחור נציגים ונציגות מהכיתה שישתפו את יתר תלמידי ותלמידות השכבה

"מסכימים שלא מסכימים" – בונים גשרים של כבוד

שלב א' – הקדמה וכללי דיבייט: נזכיר את המסר "האחריות להמשך בידיים שלנו", ואת השאלות שהופיעו בכרזה שנגעו למושגים – חילוקי דעות, כבוד, סובלנות.

מהי סובלנות?

סובלנות (Tolerance) – הכרה בקיומן ובזכות קיומן של דעות אחרות ושל מוסכמות תרבותיות אחרות.

כללי דיבייט מכבד:

- להקשיב לדברי החברים והחברות בתשומת לב (הקשבה פעילה)
- להתמקד בטיעונים (ולא בדוברים)
- לדבר בשפה מכבדת
- לשמור על הזמנים שהוגדרו
- לא לקטוע את הצד השני במהלך השיח
- "זה בסדר לא להסכים" – המטרה היא להבין את האחר, לאו דווקא לשכנע

"מסכימים שלא מסכימים" – בונים גשרים של כבוד (המשך)

אפשר להשתמש במאגר שלהלן ככלי לשמירה על שיח מכבד ומועיל:

- ☐ "אני מבין את הנקודה שהעלית לגבי [נושא מסוים] אבל..."
- ☐ "בהקשר למה שאמרת [הטיעון] חשוב לי להוסיף ש..."
- ☐ "אני מכבדת את דעתך, אבל אני רואה דברים באופן שונה כי..."
- ☐ "נקודה מעניינת! האם התכוונת לומר ש..." [לצורך הבהרה]
- ☐ "חשוב לי להדגיש את ההבדל בין [נקודה א'] לבין [נקודה ב']"
- ☐ "למרות שאנו חלוקים בדעותינו, שנינו רוצים ב[מטרה משותפת] ולכן..."
- ☐ "אני מבינה את החשש שלך מ... אך אני סבורה ש..."
- ☐ "אני יכול-לראות למה אתה חושב כך, אך נראה לי שצריך לשקול גם את..."
- ☐ "ייתכן שאני טועה, אבל אני רוצה להציג נקודת מבט אחרת..."
- ☐ "האם נוכל להסכים שאנחנו לא מסכימים בנוגע ל[נקודה מסוימת], אך להמשיך לדון ב[נקודה אחרת]?"

"מסכימים שלא מסכימים" – בונים גשרים של כבוד (המשך)

שלב ב' – בחירת נושא והכנה: המורה מציגה דילמות לבחירה, התלמידים והתלמידות בוחרים נושא שמעניין אותם. דוגמאות לנושאים:

- האם עדיף ללמוד בקבוצות קטנות או בכיתה גדולה?
- האם שיעורי בית מועילים?
- האם תלמידים ותלמידות חייבים להשתתף בפרויקטים למען הקהילה?
- האם עונשים יעילים יותר מחיזוקים לשיפור ההתנהגות?
- האם יש לחייב תלמידים ותלמידות ללבוש תלבושת אחידה?
- טונה וביצה קשה לארוחת הבוקר – כן או לא?
- החבר הכי טוב חוגג יום הולדת, ולי יש באותו היום משחק כדורגל חשוב שאני משתתף בו. במה לבחור?
- האם לדווח על התנהגות שאינה מסכנת חיים? למשל, גניבה?

"מסכימים שלא מסכימים" – בונים גשרים של כבוד (המשך)

שלב ג' – חלוקה לקבוצות וגיבוש עמדות: המורה תחלק את הכיתה לשתי קבוצות ("בעד" ו"נגד"). כל קבוצה תתבקש לגבש שלושה-ארבעה טיעונים חזקים לעמדה, כולל דוגמאות לטיעון.

שלב ד' – הדיבייט עצמו:

1. סבב טיעוני פתיחה: דובר או דוברת מכל צד יציגו את עמדת הקבוצה ואת הטענות המרכזיים.
2. סבב טיעונים ודוגמאות: בכל פעם נציג או נציגה מקבוצה אחת, יציגו טענה אחת שעליה יוכלו התלמידים והתלמידות להגיב.
3. סבב התייעצות בקבוצה: לאורך הדיון הקבוצות ייעצו לדובר הקבוצה כיצד להגיב לטיעוני הצד השני. חשוב לשמור על כללים ברורים שבהם רק הנציג מדבר.
4. סבב שאלות ותשובות: שאלות הבהרה או אתגר ענייניות ומכבדות.
5. סיכום קצר של עיקרי העמדה.

"מסכימים שלא מסכימים" – בונים גשרים של כבוד (המשך)

שלב ה' – דיון ורפלקציה עם התלמידים והתלמידות:

- כיצד הרגשתם במהלך הדיון?
- האם השתכנעתם מטיעון כלשהו?
- מה היה קשה או קל בדיבייט?
- אילו כלים קיבלתם לשיח מכבד?
- כיצד הדיבייט קשור למסר של הכרזה "האחריות להמשך בידיים שלנו"?
- סיכום והדגשת המסר המרכזי: "גם בחילוקי דעות אפשר לנהל שיח מכבד"

"פועלים יחד למען המשך טוב יותר" – סיכום והמשך ליישום בבית ובקהילה

שלב א' – רפלקציה אישית וקבוצתית

נחזור על השאלות המופיעות בכרזה ונדון בהן.

שאלות לרפלקציה:

1. האם ואיך השתנו התשובות שלכם לאורך הפעילות? שתפו
2. מה למדתם על עצמכם בעקבות הפעילויות?
3. איזה רגע בפעילות היה המשמעותי ביותר עבורכם? מדוע?
4. אילו מהדברים שלמדתם תיישמו בחייכם? (בבית, בכיתה, בבית הספר)

■ סיכום והדגשת המסר המרכזי: "גם בחילוקי דעות אפשר לנהל שיח מכבד"

"פועלים יחד למען המשך טוב יותר" – סיכום והמשך ליישום בבית ובקהילה

שלב ב' – עם הפנים לקהילה

יומן דיגיטלי

תעדו במשך שבוע:

- פעולה חיובית אחת שעשיתם ברשת
- מצב שבו נמנעתם מפעולה שלילית ברשת ודיווחתם למבוגר
- רגע שבו עזרתם למישהו או למישהי באמצעות הטכנולוגיה

שיח משפחתי

- שתפו את המשפחה בדברים שלמדתם מהפעילות.
 - שאלו את ההורים:
1. כיצד אתם מתמודדים עם מצבים שבהם אתם לא מסכימים עם מישהו?
 2. כיצד נוכל ליישם את המשפט "האחריות להמשך בידיים שלנו" במשפחה ובקהילה?
- שתפו בכיתה בתוצרי השיח עם ההורים.

"פועלים יחד למען המשך טוב יותר" – סיכום והמשך ליישום בבית ובקהילה

שלב ב' – עם הפנים לקהילה

יוצאים לשכונה

- התחלקו לקבוצות, צאו לסיור בשכונה ותעדו דוגמאות לאחריות קהילתית.
- חפשו סביבות או יחזמות המראות שתושבי השכונה פועלים יחד למען מטרה משותפת (לדוגמה: ספסל נתינה שבו אפשר לקחת או להשאיר חפצים; ספרייה קהילתית קטנה בגינה ציבורית, גינה קהילתית המטופחת על ידי השכנים).
- תעדו כל יחמה שאתם מוצאים
- שתפו בממצאים ובתובנות שלכם בכיתה.